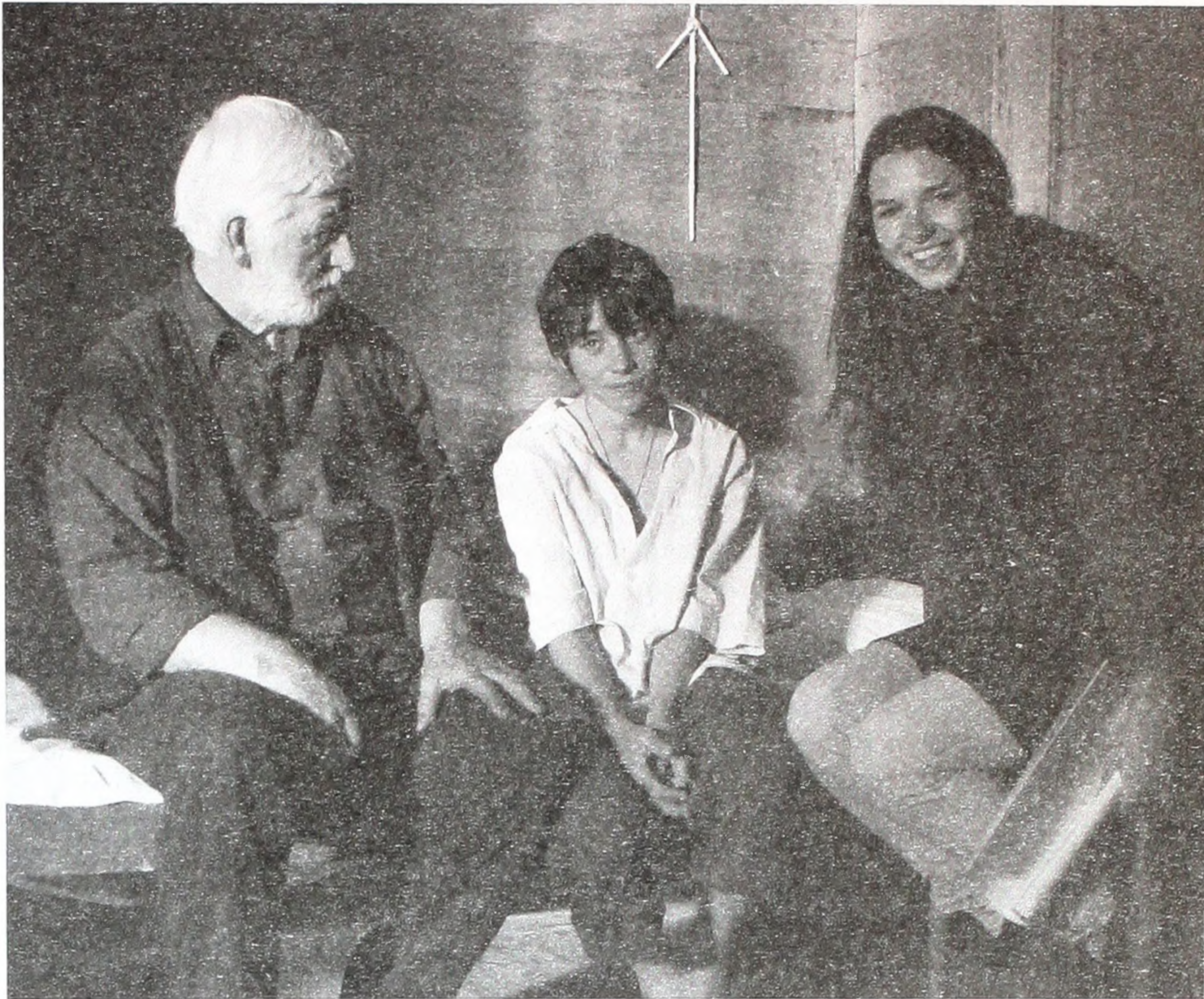

Ірина Правило: «ЩОБ ФІЛЬМ БУВ ЦІКАВИЙ ГЛЯДАЧЕВІ»

«У нашій країні режисера Ірину Правило, як хлопчика в її фільмі, передавали з рук у руки. Фільм «Кров» — це грузинське кіно — і за внутрішнім ритмом, і за менталітетом, і за музичним супроводом, і за вдало підібраними кадрами! Якби мені сказали, що стрічку зняв досвідчений режисер, я повірив би. Знаю, як важко (якщо не неможливо) студентів зняти фільм у Грузії: кілька разів разом з оператором привозити техніку, працювати в абсолютно незнайомому середовищі (до того ж, із непрофесійними акторами — пересічними сільськими людьми, які перед камерою зазвичай не можуть скласти до купи і двох слів). Талант і школа Ірини Правило надзвичайно серйозні. Важливо, що в Україні ця школа не вмерла і продовжує свої традиції».

Георгій Сігуа, голова представництва торгово-промислової палати Грузії в Україні.

Заурі Сіхарулідзе, Герундїй Чігогїдзе і режисер Ірина Правило під час зйомок фільму «Кров».

Розмову веде Лілія Бондарчук

— Ірино, свою дипломну роботу — фільм «Кров» за мотивами однойменного оповідання Нодара Думбадзе — історію про 11-літнього хлопчика, який, утративши батьків, постає перед вибором: жити з бабусею (маминою матір'ю) чи з дідусем (татовим батьком), — ви презентували її поза межами України. Де саме?

— У грудні 2010-го відбулося дві презентації в Києві: в Будинку кіно (публічний захист моєї дипломної роботи як студентки кафедри режисури телебачення університету імені Карпенка-Карого) і в посольстві Грузії в Україні. У січні 2011-го продюсерська компанія «Kontora Pravylo» показала стрічку в центральному кінотеатрі Тбілісі — «Руставелі», районному центрі Чохатаурі та на батьківщині Нодара Думбадзе (для тих, хто не зміг дістатися до райцентру) — в селі Хідіставі, в музеї письменника, збудованому по його смерті. У Тбілісі (в залі на 100 місць) на перегляді були вдова письменника Нанулі Думбадзе, його донька з сином, тамтешні кінокритики, режисери.

П'ять презентацій — п'ять форм сприйняття фільму. В Україні після перегляду панував піднесений настрій, глядачі не приховували щирого захоплення персонажами (хоча

більшість із них не читали твору Думбадзе), тоді як у Грузії стрічку дивилися люди, які добре знають твори свого земляка та їх екранізації. Тема, яку письменник порушив у «Крові», для них надзвичайно серйозна й органічна. Вони визнали картину справжнім грузинським фільмом, зазначивши, що не «впіймали» бодай однієї дрібнички, яка засвідчила б: режисер — не грузин. Таке визнання багато важить, оскільки, знімаючи, я побоювалася помилок, адже достеменно не знаю традицій, мови грузинського народу. Пані Нанулі, зокрема, зауважила, що фільм можна дивитися в будь-якому куточку світу (себе то його всюди розуміють) і що він не так український і не так грузинський, як світовий. У Тбілісі дивилася фільм і Наргіза Долідзе — виконавиця головної жіночої ролі — бабусі Юлії).

Показ у Чохатаурі можна назвати символічним. У райцентрі культурних подій обмаль, тож із нашим приїздом занедбаний кінотеатр (у якому навіть за радянських часів фільми демонстрували вряди-годи) ожив. За сприяння районної адміністрації робітники привезли генератор, проектор, а автобус (райадміністрація і його знайшла) —

Наргіса Долідзе — бабуся Юлія у фільму «Кров». Україна, 2010.

мешканців з околиць містечка. Так у залі на 300 місць зібралось близько 200 глядачів (більше, ніж у Тбілісі). Присутні були особисто знайомі з тими, кого бачили на екрані (у фільмі знялися непрофесійні актори), і в перші хвилини я навіть переймалася: невже впродовж усієї картини глядачі радісно впізнаватимуть односельців? Утім, через п'ять хвилин після початку в залі запанувала тиша...

Хвилювався перед показом і Герундій Чігогідзе (син Томаза Чігогідзе – двоюрідного брата Нодара Думбадзе), виконавець ролі онука («Ломджарія Нодарі, якого записали Ломджарія Надірі – звір» – Н. Думбадзе). Ми приїхали в Чохатаурі за два дні до перегляду, і він, угледівши нас, попросив диск (волів подивитися фільм спершу на самоті). Я пояснила: це неможливо. До зали ж Герундій прийшов із трояндами; а коли на екрані з'явилися титри, зі свого місця посередині одного з рядів вихором вилетів на сцену, подарував квіти й обійняв мене з таким захопленням, від якого я аж розгубилася. Ніде правди діти, очікуючи на відгуки грузинських глядачів, я найбільше хвилювалася, як сприймуть фільм ті, кого я запросила в нього знятися і хто вклав у нього тепло своїх сердець.

– Як вони його сприйняли?

– І пані Наргіза, і пан Заурі, і Герундій, ділячись враженнями від картини, розповідали про все, окрім своєї роботи в ній. Нас з Оленою (Олена Правило – продюсер компанії «Kontora Pravylo») вразили чемність і скромність цих людей. Заурі Сіхарулідзе (дідусь Кішварді) після перегляду публічно проаналізував... монтаж і зауважив вдале музичне вирішення фільму. У стрічці за кадром лунають гурійська нана (грузинське багатоголосся) і дудук. «Нана» з грузинської – колискова; в записах тріо дудукістів – ця сама тема (із самого початку я запланувала «покласти» оповідання Нодара Думбадзе на мелодії колискової). Під час перебування в Гурії (ще до зйомок) знайшла хор... Та коли ми з хористами почали записувати звук, з'ясувалося, що втілити мою ідею в життя не вдасться (запис довелося здійснювати в непристосованому для

цього приміщенні, і, зрештою, звукооператор не зміг прибрати шум кімнати, в якій ми працювали). Тож я скористалася записами, зробленими до мене.

– Чи схвалив вашу ідею екранізувати оповідання Думбадзе Томаз Чігогідзе, батько наймолодшого «актора» і письменників брат?

– Без сприяння родини Томаза фільму взагалі не було б. Доля вела нас до зустрічі з ним і його рідними. Приїхавши в Хідіставі вперше, ми зустріли 12-річного хлопчину; ним виявився Герундій Чігогідзе, та про те, що він – двоюрідний небіж Нодара Думбадзе і що ми прямуємо саме в родину його батька, я дізналася тільки згодом. А через два дні, коли ми поверталися в Тбілісі, нас проводжала... веселка. Вона «оповила» все небо, і тієї миті я відчула, як якийсь незбагнений покров огорнув наш задум.

– Показ у музеї письменника був, сказати б, «найсимволічнішим»?

– Так. Він пройшов в атмосфері особливої (родинної) теплоти. Зібралось близько 40 осіб: ті, хто безпосередньо знав письменника, виріс на його творах. Чекали ще на двох пань. Аж раптом о 13:10 земля здригнулася, а з нею – і портрети Нодара Володимировича, які висіли на стіні. Томаз Чігогідзе сказав, що це – знак, мовляв, Нодар благословив і вважає: час розпочинати. Землетрус нагадав про себе й під час демонстрації фільму: якраз тоді, коли дідусь запитує онука:

– Про що думаєш, онучку?

– Ні про що.

– Пора вже звикнути розмірковувати, пора! Час настав. Глядачі одразу прокоментували, мовляв, Нодар – потішений.

– Попередні міжнародні проекти університету імені Карпенка-Карого ініціювали (запрошуючи українських студентів до співпраці) кінематографісти Німеччини, інших країн Європи. Ваш фільм – перший власний міжнародний проект університету. Як він допоміг?

– Університет надав кіноплівку та сплатив витрати на монтаж і кінокопію грузинською мовою. Спершу ми з

рідними і Василем Петровичем Вітром (художнім керівником нашого курсу телережисерів) навіть уявити не могли, яким чином університет може долучитися до «проекту», позаяк організація зйомок в іншій країні тоді нам усім здавалася справою нереальною. Тож невдовзі я сповістила худрука, що готова власним коштом поїхати до Грузії, так би мовити, «в розвідку».

Разом із сестрою (Оленою) ми вирішили знайти земляків Нодара Думбадзе в столиці України. І першим автентичним грузином, із яким ми познайомилися в Києві, був Георгій Сігуа (голова представництва торгово-промислової палати Грузії в Україні). Я запросила його на виставу нашого курсу «Як загинув Гуска» за Миколою Кулішем, яку ми мали грати в березні 2009-го в Центрі імені Леся Курбаса. Після прем'єри пан Георгій не приховував свого захоплення спектаклем: навіть порівнював побачене з якоюсь особливо зворушливою постановкою, переглянутою в Італії... Так почалося наше творче спілкування. І якось, вислухавши мою ідею про зйомки фільму «Кров» у Грузії, він, здивувавшись, запитав: «Чи усвідомлюєте ви, у що волієте „вступити“?».

– Ви попросили грошей?

– Загалом на пошуки людей, спроможних фінансами чи в інший спосіб нас підтримати, ми витратили чимало зусиль і часу. Втім, багато хто далі слів не пішов. «У розвідку» до Грузії ми з'їздили власним коштом. У Тбілісі ж небіж Георгія Сігуа впродовж тижня возив нас Грузією. Тоді ми вперше відвідали Хідіставі, познайомилися з братом письменника Томазом Чігогідзе, знайшли дві головні локації, майбутнього головного героя – онука (Герундія Чігогідзе), а також «актора» на роль дідуса Кішварді.

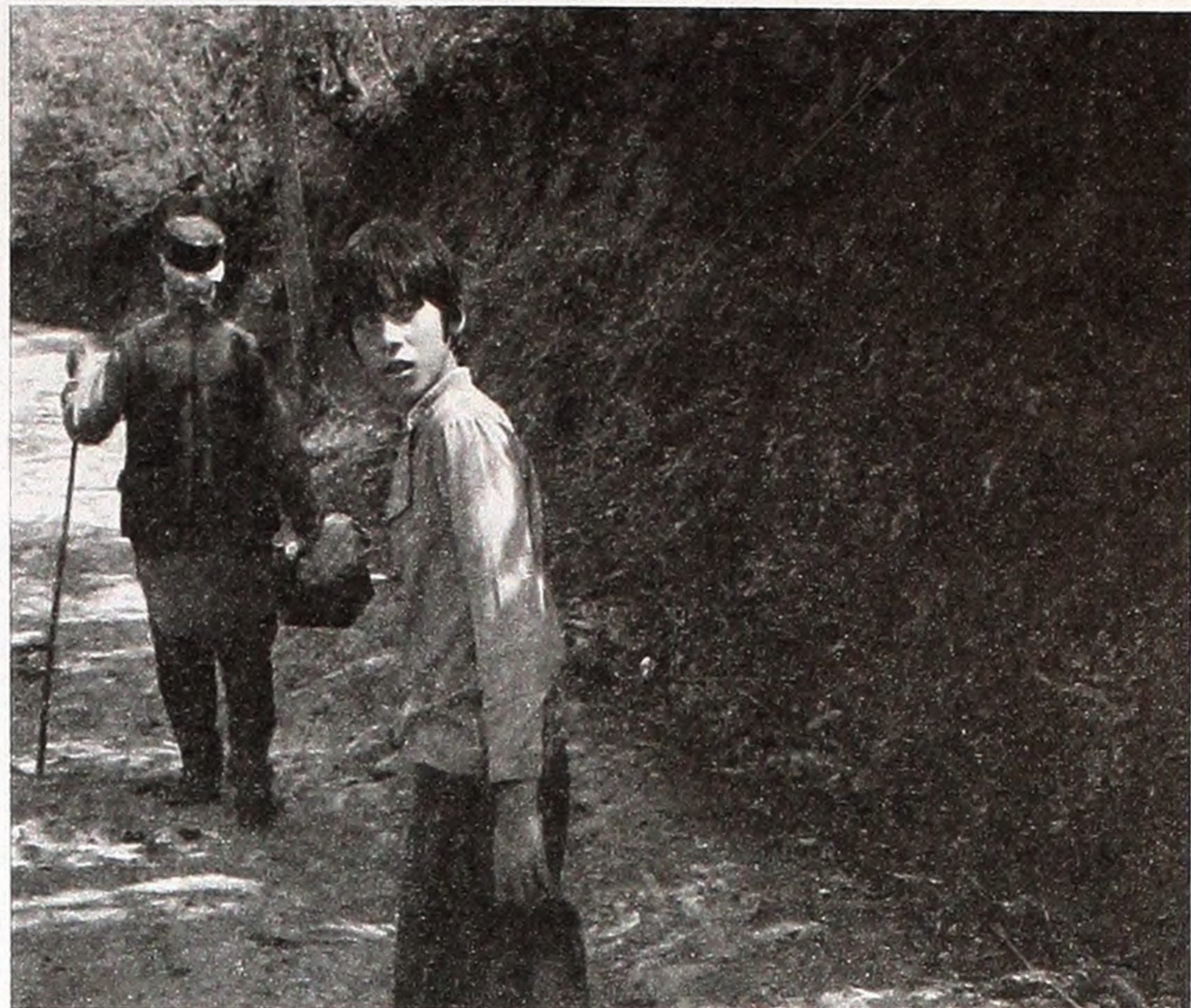
– Проводили кастинг?

– Список потенційних «виконавців» ролі дідуса склав пан Томаз. Ми відвідали всіх шістьох: кожного просили прочитати кілька реплік на нашу цифрову камеру (в Києві я підготувала текст сценарію грузинською). Заурі Сіхарулідзе одразу впав мені в око, щоправда, я зауважила: для ролі він має замолодий вигляд (сухорлява статура, ретельно виголене обличчя). «Проба» пана Заурі мене вдовольнила, і я попросила його відростити бороду. «Актор» відповів, що спробує. Ідея зняти фільм за оповіданням «Кров» йому одразу сподобалася, і він погодився зніматися. До того ж, у молодості пан Сіхарулідзе, як з'ясувалося, грав у самодіяльному театрі.

Удруге ми приїхали до Грузії на Великдень 2010-го: планували розпочати підготовчий період. Та серед мешканців Хідіставі (за традицією грузини цього дня збираються на кладовищі, щоб випити вина «разом» зі своїми родичами, котрі вже полишили цей світ) я не побачила пана Заурі. Мене сповістили, що він травмувався (аж до перелому кісток)... І це напередодні зйомок! Я кинулася до його помешкання й побачила там саме того Кішварді, якого хотіла зняти: в ліжку лежав дідусь (із бородою й неущождженими кістками) і тримав у руках замусолені (вочевидь, читані-перечитані) аркуші сценарію... Я обійняла його, а він, вражений несподіваною зустріччю, відказав: «Моя внучечка приїхала! Внучечка!». Тоді я вкотре відчула: ми рухаємося в правильному напрямку.

– Які епізоди давалися найважче?

– Ігрові, особливо перші кадри. До того ж, локація в будинку бабусі Юлії виявилася залежною від світла; тінь пе-

Нодар із дідусем Кішварді (кадр із фільму «Кров»).

реходила надто швидко, й усім довелося працювати в поспіху, і це тоді, коли репетиціями треба було «шліфувати» акторську роботу. В окремих сценах ми відпрацьовували чимало репетицій, а потім – знімали чимало дублів. На третій день зйомок вийшли на стабільний ритм роботи, і процес почав насичуватися імпровізаціями. Так я намітила зняти щойно народжене телятко в господарстві дідуса Кішварді, проте тільна корова, яку ми обрали для цієї сцени, чомусь не поспішала віддавати світові своє дитинча. Я надокучала її хазяйці запитаннями: «Марійко, коли вона отелиться?». Отелілася вона за день до завершення зйомок, коли плівки залишилося буквально на один (однак вельми важливий) епізод, і я сказала: «Це святе! Зніматимемо перший день життя теляти!».

– Чи з'явиться фільм у прокаті і чи зацікавлені ви в цьому?

– Наразі є здоровий інтерес до фільму. Тож плануємо організувати показ в одному зі столичних кінотеатрів, а також участь у кінофестивалях. Гадаю, компанія «Kontora Pravylo» зосередить зусилля на наступних задумах, а потому – покаже у прокаті кілька фільмів, серед яких буде й 29-хвилинна «Кров».

– Якось ви сказали, що родина «влізла» в борги заради вашого дебюту.

– Так. Коли настав час вирішувати: знімати чи ні, мої близькі заради того, щоб донька створила свій перший фільм, зібрали потрібні кошти. Надзвичайно вдячна їм. Висловлюю подяку й Посольству Грузії в Україні – в особі надзвичайного й повноважного посла Грузії в Україні пана Григола Катамадзе. Потенційні інвестори не бажають обговорювати можливість співпраці з тим режисером, у якого ще не має «візитної картки». Маю надію, що фільм «Кров» стане моєю «візиткою».

Нині забагато знімають про негативний бік життя, я ж певна, що світлі й добрі історії спонукають людей замислюватися, відкривати свої серця, дорослішати. Головне – щоб фільм був цікавий глядачеві.

Київ, січень 2011